



## Nieuwsbrief Agrarische Natuurvereniging Landschap Noorderpark e.o.

september 2017

### **Natuurinclusieve landbouw**

*Wat is natuurinclusieve landbouw? Met deze term wordt bedoeld dat de landbouw wordt bedreven als werken in een levend ecosysteem en niet als een soort voedselabriek. Natuurinclusieve landbouw moet leiden naar een landbouw die hoogwaardig en veilig voedsel oplevert, die het milieu minder belast én zorgt voor verbetering van biodiversiteit op het boerenland én de belevingswaarde van het agrarisch landschap verhoogt.*



*bloemrijke akkerrand in Beukenburg , met o.a. boekweit en haver*

### **Natuurinclusieve landbouw: recept voor succesvoller agrarisch natuurbeheer?**

*Prof. Dr. Hens Runhaar, buitengewoon hoogleraar Beheer van Biodiversiteit en Agrarisch Landschap in Wageningen pleit voor minder vrijblijvendheid in agrarisch natuurbeheer en betere vergoedingen.  
Interview A.M. Roestenberg*

Het huidige agrarisch natuurbeheer levert helaas te weinig op voor milieu en biodiversiteit. Het blijft maar slecht gaan met grutto, tureluur, patrijs en leeuwerik en met veel insecten en plantensoorten van het boerenland. Ondanks dat bijna 20% van de boeren meedoet met agrarisch natuurbeheer. Boeren zijn gevangen in een systeem van noodzakelijk intensiveren: maximale productie tegen zo laag mogelijke prijs. Uit de recente fosfaatcrisis blijkt, dat de milieugrenzen eigenlijk al bereikt zijn. De heer Runhaar is van mening dat aan een oplossing -te vinden in natuurinclusieve landbouw- twee voorwaarden verbonden zitten. Het agrarisch natuurbeheer moet minder vrijblijvend worden. Een strengere uitleg van de Europese vergroeningsdoelen, met liefst een puntensysteem waarin een reeks van lichte tot zware beheersmaatregelen is vastgesteld, geeft dan inzicht in de last van het beheer. Ook het percentage ecologisch beheerd oppervlak moet hoger dan nu. Uiteraard moet aan de verschillende trappen van zwaarte in beheer een passende vergoeding

worden gekoppeld. En geen maatregel toepassen betekent dus ook: geen geld.

De huidige vergoeding via de groene doelen van het Europese GLB is algemeen lager dan gemaakte kosten en gederfde inkomsten. Er mag volgens Europese regels geen overheidsgeld bijgedaan worden, overheidssubsidie wordt beschouwd als verboden staatssteun. Maar een royelere beloning kan ook gevonden worden in bijvoorbeeld betaling voor "maatschappelijke diensten". Denk bijvoorbeeld aan groenblauwe diensten voor ecologisch beheerde en schonere sloten waardoor het waterschap minder kosten maakt voor zuivering. Of aan peilverhoging in veengebieden waardoor er minder CO2 vrijkomt uit vertering van veengrond wat weer bijdraagt aan de klimaatdoelen. Ook kan de consument meer betalen voor natuurvriendelijk geproduceerde melk. En dat moet wél met zo min mogelijk bureaucratische rompslomp bereikt worden.

Het debat over natuurinclusieve landbouw wordt momenteel breed gevoerd. Boerenorganisaties en overheden zijn het erover eens dat de toekomst van de agrarische sector gevonden moet worden in een duurzame samenhang met natuur en landschap.





oud cultuurlandschap: de Hilversumse hei

## Spelers en meningen in het debat over natuurinclusieve landbouw

LTO Duurzaam ondernemen is van mening dat natuurinclusieve landbouw niks nieuws is, maar van oudsher tot de kern van het boerenbedrijf hoort. Boeren onderhouden het landschap, hebben het landschap gemaakt en dragen er als vanzelfsprekend zorg voor. Die zorg moet beter vormgegeven worden, zegt Hans Huijbers van LTO Duurzaam ondernemen. Dhr. Huijbers pleit ook voor meer precisielandbouw, met uitgekiende bestrijdingsmiddelen en meer aandacht voor maatregelen om bodemleven te versterken. De opbrengst neemt dan toe terwijl kosten bespaard worden. Ook in de Tweede Kamer staat het natuurvriendelijk agrarisch bedrijf op de agenda. Er komt twee keer 20 miljoen beschikbaar voor meer activiteit in agrarisch natuurbeheer voor 2019 en 2020. Het geld komt uiterschikking van GLB gelden. Doelstelling is dat meer boeren deelnemen aan agrarisch natuurbeheer, maar er komt ook een aantal experimenten met natuurinclusieve landbouw. Dat besluit is op 15 juni door staatssecretaris Van Dam op aandrang van de Tweede Kamer genomen.

Boerennatuur.nl vertegenwoordigt de 40 collectieven voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Deze organisatie ziet natuurinclusieve landbouw als een waardevol concept in de transitie naar een landbouw die op alle fronten beter rekening houdt met de natuur. Een duidelijke definitie wordt echter gemist. Extra inspanningen zijn nodig van overheid, sector en keten – een dergelijke transitie komt niet vanzelf tot stand. Boerennatuur.nl vindt ook dat natuurinclusieve

landbouw duidelijk iets anders is dan agrarisch natuurbeheer. Het gaat bij agrarisch natuurbeheer om randen en deelopervlakken van het boerenbedrijf, terwijl de inclusieve landbouw in alle bedrijfsaspecten rekening houdt met natuur, milieu en biodiversiteit. Beroennatuur.nl heeft op haar website een position paper en biedt iedere twee weken een interview met een bedrijf dat de overstap maakt naar natuurinclusieve landbouw. Zie: [www.boerennatuur.nl](http://www.boerennatuur.nl)

Er zijn in het land diverse initiatieven om tot natuurinclusieve bedrijfsvoering te komen, en om verdienmodellen uit te proberen. Bijvoorbeeld het Boerengilde (Noord Nederland) levert natuurvriendelijk geproduceerde melk, te koop via Jumbo en Plus tegen 2 cent hogere prijs voor de consument. De Stichting Natuurlijk Melken doet op wetenschappelijke wijze experimenten met een efficiënte natuurvriendelijke bedrijfsvoering en publiceert erover.

Het ministerie van Economische Zaken heeft "Groen Kennisnet" de opdracht gegeven om de publicaties over natuurinclusieve landbouw bij te houden:

<http://www.groenkennisnet.nl/nl/groenkennisnet/dossier/Dossier-Natuurinclusieve-landbouw.htm>

De Wageningse brochure: <http://www.wur.nl/nl/artikel/Brochure-Op-weg-naar-een-natuurinclusieve-duurzame-landbouw.htm>

Het Rijksrapport: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2017/06/01/maatregelen-natuurinclusieve-landbouw>

## Jonge boomvalkjes in Beukenburg

In een hoge populier op Beukenburg zijn dit jaar twee jonge boomvalkjes uitgebroed. Het is een "nieuw" nest, niet eerder in deze buurt werden broedende boomvalken aangetroffen. Het nest zelf is een oud verlaten kraaiennest. De jonge vogels zijn voorzichtig uit het nest getild, gewogen en geringd. En daarna natuurlijk weer snel teruggezet.

Op de foto staat een van de twee jonge valken, al stevig gespierd en met een flinke roofvogelsnavel! Deze jongen zijn -zo is vastgesteld- goed gevoed door de ouders. Ze jagen in de lucht op kleine zangvogels en grote insecten zoals libellen. Vaak zoeken ze plekken op in de buurt van zwaluwkolonies of gebieden met veel libellen.

Dit jong is ongeveer 20 dagen oud op deze foto, hij (zij?) blijft nog een dag of tien in het nest tot hij uitvliegt medio augustus. Er wordt nog een maand gevoerd door de ouders.

De boomvalk komt tussen maart en mei terug van zijn overwinteringsgebied in Afrika. Het vrouwtje zit ongeveer een maand op 2 tot 4 eieren, ze begint met broeden na het tweede ei. Ze vertrekken weer van augustus tot in oktober; de jongen gaan als laatste weg. Dit jong heeft dus nog in de komende maanden heel wat vang- en vlieg oefeningen nodig voordat hij naar Afrika kan vertrekken!



De boomvalk is doelsoort voor het Noorderpark. Leden van de ANV zetten zich in voor meer variatie in flora en fauna en hogere ecologische waarde door aanleg en onderhoud van ruige gevarieerde akkerranden, houtsingels en bloemrijke slootkanten. De aanwezigheid van zo'n doelsoort wordt beschouwd als een aanwijzing voor succes van deze inspanningen! (foto: Teus Spelt)

## De strijd tegen invasieve exoten

*Invasieve exoten -planten en dieren die hier niet van nature voorkomen, maar zich agressief weten te vestigen- moeten volgens Europese regels worden bestreden en indien mogelijk uitgeroeid. Die verplichting is er voor het "voorkomen en beheersen van schade aan biodiversiteit en ecosysteem-diensten". In ons land ontwikkelt de Voedsel en Warenautoriteit NVWA daartoe plannen op basis van risicobeoordeling per soort.*

In 2016 is een lijst opgesteld met 37 te bestrijden soorten, zoals bijvoorbeeld Roodwangschildpad en Grijze Eekhoorn. Die schildpad vormt hier geen bedreiging (het is te koud), maar de Grijze Eekhoorn wel degelijk. Die concurreert de inheemse Rode Eekhoorn weg uit het bos. De Grijze Eekhoorn wordt al jaren met succes bestreden en komt nog maar sporadisch voor. Er is geen complete populatie meer.



te verwijderen: Reuzenbalsemien in bosrand in Groenekan

Afgelopen augustus 2017 is er een twaalfal soorten toegevoegd. Opmerkelijk voor ons land zijn Nijlgans, Muskusrat, Reuzenbalsemien en Reuzenbereklauw. Het verschilt per soort waarom deze is aangewezen als 'te bestrijden'. De Reuzenbereklauw is bijvoorbeeld een soort die niet alleen grote oppervlakken volledig bedekt en andere planten verstikt, maar hij veroorzaakt ook brandwonden bij aanraking, vooral in combinatie met zonlicht.

De verplichting houdt in, dat er wordt opgelet waar de dieren of planten

voorkomen en of ze dan een populatie vormen en zich voortplanten ("surveillance"). De exoten moeten vervolgens geëlimineerd worden of, als dat niet mogelijk is, effectief beheerd. Er is een verbod op handel, vervoer, uitzetten of in bezit hebben. In de tuin mag je deze exotische planten nog wel hebben staan, maar er mag zich geen zaad in de omgeving verspreiden. Afknippen, maaien of uittrekken moet dus plaatsvinden voordat de plant is uitgebloeid. Voor dieren in dierentuinen en kinderboerderijen geldt ook een uitzondering, mits de dieren zich niet kunnen voortplanten.

In de gemeenteraad van De Bilt zijn al vragen gesteld over welke maatregelen er hier worden getroffen. De NVWA ontwikkelt samen met andere deskundigen plannen hoe dat het beste kan worden aangepakt voor de 12 recent aangewezen soorten en welke prioriteiten er gesteld moeten worden. De Japanse Duizendknoop staat niet op de Europese lijst, maar is een bekende lastpost met zijn taaie wortelstokken en snelle groei. In Engeland worden huizen soms niet verkocht als die plant in de tuin staat, omdat hij rioleringen en fundamenten kan 'doorboren'. Ook asfalt kan scheuren. De bestrijding is erg arbeidsintensief: elke 2 weken afmaaien, afdekken met stevig plastic of toch maar glyfosaat (roundup) sproeien. Dat is echter niet wenselijk vanwege belastingen van het milieu. Een boer in Renkum ontdekte dat zijn varkens goede bestrijders zijn: die houden wel van de rabarberachtige stengels en wortels en vreten de planten weg. Er lopen nu enkele experimenten met deze scharrelvarkens (Bonte Bentheimers).

Meer nieuws? [www.anvnoorderpark.nl](http://www.anvnoorderpark.nl)